

U S T A W A

z dnia

o tłumaczach publicznych

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. 1. Ustawa określa warunki i tryb nabywania oraz utraty prawa wykonywania zawodu tłumacza publicznego, a także zasady wykonywania tego zawodu.

2. Przepisów ustawy nie stosuje się do tłumaczy z języka migowego oraz innych systemów komunikacji nie będących językami naturalnymi.

Rozdział 2

Nabywanie i utrata prawa do wykonywania zawodu tłumacza publicznego

Art. 2. 1. Tłumaczem publicznym może być osoba fizyczna, która:

- 1) ma obywatelstwo polskie albo obywatelstwo jednego z państw członkowskich Unii Europejskiej lub, na zasadach wzajemności, obywatelstwo innego państwa;
- 2) zna język polski;
- 3) ma pełną zdolność do czynności prawnych;
- 4) nie była karana za przestępstwo umyślne, przestępstwo skarbowe lub za nieumyślne przestępstwo przeciwko bezpieczeństwu obrotu gospodarczego;
- 5) ukończyła studia wyższe na kierunku filologia lub ukończyła studia wyższe na innym kierunku oraz studia podyplomowe w zakresie tłumaczenia, odpowiednie dla danego języka;

- 6) złożyła z wynikiem pozytywnym egzamin z umiejętności tłumaczenia z języka polskiego na język obcy oraz z języka obcego na język polski, zwany dalej „egzaminem na tłumacza publicznego”.

2. Znajomość języka polskiego potwierdza zdanie egzaminu na tłumacza publicznego.

Art. 3. 1. Tworzy się Państwową Komisję Egzaminacyjną, zwaną dalej „Komisją”, powołaną do przeprowadzania egzaminu na tłumacza publicznego.

2. Członków Komisji powołuje i odwołuje, w drodze decyzji, Minister Sprawiedliwości.

3. Komisja składa się z 11 członków, wyróżniających się wysokim poziomem wiedzy w zakresie języków obcych i technik tłumaczeniowych, w tym z:

- 1) pięciu spośród nauczycieli akademickich zatrudnionych w szkołach wyższych na kierunku filologia, wskazanych przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego;
- 2) dwóch spośród tłumaczy będących członkami organizacji zrzeszających tłumaczy;
- 3) dwóch wskazanych przez Ministra Sprawiedliwości;
- 4) dwóch wskazanych przez ministra właściwego do spraw pracy.

4. Kadencja Komisji trwa 3 lata.

5. Na wniosek Komisji, Minister Sprawiedliwości może powołać nie więcej niż dwóch konsultantów, spełniających wymagania określone dla członków Komisji, do udziału w przeprowadzeniu egzaminu z określonego języka.

6. Członkom Komisji oraz konsultantom, o których mowa w ust. 5, przysługuje wynagrodzenie za udział w pracach Komisji oraz zwrot kosztów podróży i noclegów na zasadach określonych w przepisach dotyczących należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju.

7. Przed upływem kadencji członek Komisji może być odwołany wskutek niewykonywania obowiązków członka, niezdolności do ich wykonywania albo zrzeczenia się członkostwa.

8. Obsługę biurową Komisji zapewnia Minister Sprawiedliwości.

9. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, tryb działania Komisji oraz wysokość wynagrodzenia członków Komisji i konsultantów za udział w jej pracach, w sposób zapewniający sprawność działania Komisji oraz uwzględniając zakres i nakład ich pracy wynikający z przygotowania i przeprowadzenia egzaminu.

Art. 4. 1. Egzamin na tłumacza publicznego składa się z dwóch części:

- 1) tłumaczenia pisemnego, z języka polskiego na język obcy oraz z języka obcego na język polski;
- 2) tłumaczenia ustnego, z języka polskiego na język obcy oraz z języka obcego na język polski.

2. Egzamin na tłumacza publicznego uważa się za zdany w przypadku uzyskania pozytywnych ocen z obu części egzaminu wskazanych w ust. 1.

3. W razie niedostatecznego wyniku egzaminu kandydat na tłumacza publicznego może przystąpić do ponownego jego składania nie wcześniej niż po upływie roku od daty poprzedniego egzaminu.

4. Koszty egzaminu, w tym opłatę egzaminacyjną, ponosi kandydat na tłumacza publicznego.

5. Opłata egzaminacyjna stanowi dochód budżetu państwa.

6. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wysokość opłaty egzaminacyjnej ponoszonej przez kandydata na tłumacza publicznego, biorąc pod uwagę rzeczywiste koszty organizacji i przeprowadzenia egzaminu.

7. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy sposób przeprowadzenia egzaminu w części pisemnej i ustnej,

z uwzględnieniem obowiązku sprawdzenia umiejętności tłumaczenia pism sądowych i urzędowych oraz tekstów prawniczych.

Art. 5. 1. Uprawnienia do wykonywania zawodu tłumacza publicznego nabywa osoba, która zdała egzamin określony w art. 4 ust. 1.

2. Nabycie uprawnień do wykonywania zawodu tłumacza publicznego potwierdza świadectwo wydane przez Ministra Sprawiedliwości.

Art. 6. 1. Osoba, która nabyła uprawnienia do wykonywania zawodu tłumacza publicznego, uzyskuje prawo do wykonywania tego zawodu po złożeniu ślubowania i wpisaniu na listę tłumaczy publicznych.

2. Osoba, która nabyła uprawnienia do wykonywania zawodu tłumacza publicznego, podlega wpisowi, na swój wniosek, na listę tłumaczy publicznych prowadzoną przez Ministra Sprawiedliwości.

3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór świadectwa, o którym mowa w art. 5 ust. 2, oraz sposób prowadzenia listy tłumaczy publicznych, przy uwzględnieniu możliwości prowadzenia tej listy w formie elektronicznej.

Art. 7. 1. Tłumacz publiczny składa wobec Ministra Sprawiedliwości ślubowanie według następującej roty:

„Mając świadomość znaczenia moich słów i odpowiedzialności przed prawem, przyrzekam uroczyście, że powierzone mi zadania tłumacza publicznego będę wykonywać sumiennie i bezstronnie, dochowując tajemnicy państwowej i innej tajemnicy prawnie chronionej oraz kierując się w swoim postępowaniu uczciwością i etyką zawodową”.

2. Po złożeniu ślubowania tłumacz publiczny składa podpis pod jego rotą.

Art. 8. 1. Wpis tłumacza publicznego na listę obejmuje:

- 1) imię i nazwisko;
- 2) datę i miejsce urodzenia;
- 3) obywatelstwo;
- 4) miejsce zamieszkania;
- 5) adres do korespondencji;
- 6) datę nabycia uprawnień zawodowych tłumacza publicznego;
- 7) oznaczenie świadectwa tłumacza publicznego;
- 8) język lub języki, w zakresie których tłumacz publiczny posiada uprawnienia do wykonywania zawodu;
- 9) informację o orzeczonych karach z tytułu odpowiedzialności zawodowej tłumacza publicznego;
- 10) informację o uzyskanych stopniach naukowych, tytule naukowym, stopniach w zakresie sztuki oraz tytule w zakresie sztuki.

2. Tłumacz publiczny ma obowiązek zgłoszenia zmiany danych objętych wpisem na listę w terminie 30 dni od daty powstania okoliczności uzasadniających zgłoszenie zmiany. Do zgłoszenia załącza się lub przedstawia dokumenty będące podstawą zmiany treści wpisu.

Art. 9. 1. Do dnia 31 stycznia każdego roku Minister Sprawiedliwości ogłasza, w formie obwieszczenia, w wydawanym przez niego dzienniku urzędowym, listę tłumaczy publicznych, powiadamiając o tym wojewodów.

2. Wojewodowie udostępniają listy tłumaczy publicznych nieodpłatnie do powszechnego wglądu w miejscu do tego przeznaczonym, w siedzibie i godzinach pracy urzędu wojewódzkiego.

3. W obwieszczeniu i listach, o których mowa w ust. 1 i 2, nie zamieszcza się danych wskazanych w art. 8 pkt 2, 4 i 9.

Art. 10. Minister Sprawiedliwości udostępnia listę tłumaczy publicznych, z wyjątkiem danych, o których mowa w art. 8 pkt 2, 4 i 9, w Biuletynie Informacji Publicznej, utworzonym na podstawie przepisów o dostępie do informacji publicznej.

Art. 11. 1. Minister Sprawiedliwości może zawiesić tłumacza, w drodze decyzji, na okres 5 lat, w wykonywaniu czynności tłumacza publicznego z powodu niewykonywania takich czynności przez okres dłuższy niż 3 lata, licząc od dnia ostatniej czynności.

2. W okresie zawieszenia Minister Sprawiedliwości może, na uzasadniony wniosek tłumacza publicznego, uchylić decyzję, o której mowa w ust. 1.

Art. 12. Minister Sprawiedliwości skreśla, w drodze decyzji, tłumacza publicznego z listy, o której mowa w art. 6 ust. 1, w przypadku:

- 1) śmierci;
- 2) niespełniania wymogów, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1, 3 i 4;
- 3) wniosku tłumacza publicznego;
- 4) prawomocnego orzeczenia kary pozbawienia prawa wykonywania zawodu tłumacza publicznego;
- 5) po upływie okresu zawieszenia, o którym mowa w art. 11 ust. 1.

Rozdział 3

Zasady wykonywania zawodu tłumacza publicznego

Art. 13. Tłumacz publiczny jest uprawniony do:

- 1) sporządzania i poświadczania tłumaczeń z języka obcego na język polski, z języka polskiego na język obcy, a także do sprawdzania i poświadczania tłumaczeń w tym zakresie, sporządzonych przez inne osoby;
- 2) sporządzania poświadczonych odpisów pism w języku obcym, sprawdzania i poświadczania odpisów pism, sporządzonych w danym języku obcym przez inne osoby;
- 3) dokonywania tłumaczenia ustnego.

Art. 14. Tłumacz publiczny jest obowiązany do:

- 1) wykonywania powierzonych mu zadań ze szczególną starannością i bezstronnością, zgodnie z zasadami wynikającymi z przepisów prawa;
- 2) zachowania w tajemnicy faktów i okoliczności, z którymi zapoznał się w związku z tłumaczeniem;
- 3) doskonalenia kwalifikacji zawodowych.

Art. 15. Tłumacz publiczny nie może odmówić wykonania tłumaczenia w postępowaniu prowadzonym na podstawie ustawy, na żądanie sądu, prokuratora, Policji oraz organów administracji publicznej, chyba że zachodzą przyczyny uzasadniające odmowę, określone przepisami regulującymi dane postępowanie.

Art. 16. 1. Wynagrodzenie za czynności tłumacza publicznego ustala, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, umowa ze zleceniodawcą lub zamawiającym wykonanie oznaczonego tłumaczenia.

2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, stawki wynagrodzenia za czynności tłumacza publicznego wykonane na żądanie

podmiotów, o których mowa w art. 15, przy uwzględnieniu stopnia trudności i zakresu tłumaczenia.

3. Minister Sprawiedliwości może określić, w drodze rozporządzenia, stawki maksymalne za czynności tłumaczy publicznych inne niż wymienione w ust. 2, przy uwzględnieniu stopnia trudności i zakresu tych czynności.

Art. 17. 1. Tłumacz publiczny prowadzi repertorium, w którym odnotowuje czynności wymienione w art. 13.

2. Repertorium zawiera:

- 1) datę przyjęcia zlecenia oraz zwrotu dokumentu wraz z tłumaczeniem;
- 2) oznaczenie zlecniodawcy albo zamawiającego wykonanie oznaczonego tłumaczenia;
- 3) opis tłumaczonego dokumentu, wskazujący nazwę, datę i oznaczenie dokumentu, język, w którym go sporządzono, osobę lub instytucję, która sporządziła dokument oraz uwagi o jego rodzaju, formie i stanie;
- 4) wskazanie rodzaju wykonanej czynności, języka tłumaczenia, liczby stron tłumaczenia oraz sporządzonych egzemplarzy;
- 5) opis tłumaczenia ustnego wskazujący datę, miejsce i zakres tłumaczenia;
- 6) wysokość pobranego wynagrodzenia;
- 7) informację o odmowie wykonania tłumaczenia na rzecz podmiotów, o których mowa w art. 15, zawierającą datę odmowy, określenie organu żądającego tłumaczenia oraz przyczynę odmowy tłumaczenia.

Art. 18. 1. Do poświadczania tłumaczeń oraz poświadczania odpisów pism tłumacz publiczny używa pieczęci, zawierającej w otoku jego imię i nazwisko, a w

środku wskazanie języka, w zakresie którego ma uprawnienia oraz pozycję na liście tłumaczy publicznych, o której mowa w art. 6 ust. 2. Pieczęć zamawia, na koszt tłumacza publicznego, Minister Sprawiedliwości w Mennicy Państwowej.

2. Na wszystkich poświadczonych tłumaczeniach oraz poświadczonych odpisach pism, które wydaje tłumacz publiczny, wymienia się pozycję, pod którą tłumaczenie lub odpis są odnotowane w repertorium. Na sporządzonych tłumaczeniach i odpisach pism należy stwierdzić, czy sporządzono je z oryginału, czy też z tłumaczenia lub odpisu oraz czy tłumaczenie lub odpis jest poświadczony i przez kogo.

Art. 19. Tłumacz publiczny, który uzyskał prawo do wykonywania zawodu, składa wzór podpisu oraz odcisk swojej pieczęci Ministrowi Sprawiedliwości ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych oraz wojewodzie, właściwemu ze względu na miejsce zamieszkania tłumacza publicznego.

Art. 20. 1. Wojewodowie, właściwi ze względu na miejsce zamieszkania tłumacza publicznego, sprawują kontrolę nad działalnością tłumaczy publicznych w zakresie:

- 1) prawidłowości i rzetelności prowadzenia repertoriów;
- 2) pobierania wynagrodzenia określonego w przepisach, o których mowa w art. 16 ust. 2 lub ust. 3.

2. W ramach sprawowanej kontroli wojewoda może żądać:

- 1) okazania przez tłumacza publicznego repertorium;
- 2) udzielenia przez tłumacza publicznego wyjaśnień, w formie pisemnej lub ustnej, dotyczących wykonywanych czynności, w tym informacji zawartych w repertorium.

3. Wojewoda, w przypadku stwierdzenia niewykonywania czynności tłumacza publicznego przez okres dłuższy niż 3 lata, informuje o tym Ministra Sprawiedliwości.

Rozdział 4

Odpowiedzialność zawodowa tłumaczy

Art. 21. 1. Tłumacz publiczny niewypełniający zadań, o których mowa w art. 14 i 15, oraz obowiązków określonych w art. 17 ust. 1 i art. 18 ust. 2 albo wypełniający te zadania lub obowiązki nienależycie lub nierzetelnie, podlega odpowiedzialności zawodowej.

2. Z tytułu odpowiedzialności zawodowej wobec tłumacza publicznego mogą być orzeczone następujące kary:

- 1) upomnienie;
- 2) nagana;
- 3) zawieszenie prawa wykonywania zawodu tłumacza publicznego na okres od 3 miesięcy do 1 roku;
- 4) pozbawienie prawa wykonywania zawodu tłumacza publicznego, z możliwością ubiegania się o jego ponowne nadanie nie wcześniej niż po upływie 2 lat od pozbawienia i po ponownym złożeniu egzaminu, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 6.

3. Orzeczoną karę odnotowuje się we wpisie tłumacza publicznego na listę.

Art. 22. 1. Odpowiedzialność zawodowa tłumacza ustaje z upływem 3 lat od czasu popełnienia czynów, o których mowa w art. 21 ust. 1.

2. Jeżeli w okresie przewidzianym w ust. 1 wszczęto postępowanie w sprawie odpowiedzialności zawodowej tłumacza, karalność czynu ustaje z upływem 2 lat od zakończenia tego okresu.

3. Jeżeli jednak czyn wyczerpuje jednocześnie znamiona przestępstwa lub przestępstwa skarbowego, przedawnienie odpowiedzialności zawodowej tłumacza nie może nastąpić wcześniej niż przedawnienie przewidziane w przepisach ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.¹⁾) lub ustawy z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz. U. Nr 83, poz. 930, z późn. zm.²⁾).

Art. 23. 1. Kara orzeczona z tytułu odpowiedzialności zawodowej tłumacza ulega zatarciu z mocy prawa, jeżeli od daty uprawomocnienia orzeczenia o karze upłynęły:

- 1) 2 lata – w przypadku kar wymienionych w art. 21 ust. 2 pkt 1-2,
- 2) 3 lata – w przypadku kar wymienionych w art. 21 ust. 2 pkt 3-4.

2. Z chwilą zatarcia ukaranie uważa się za niebyłe; wpis o ukaraniu usuwa się z listy tłumaczy publicznych.

Art. 24. 1. Postępowanie w sprawie odpowiedzialności zawodowej tłumacza publicznego wszczynają i przeprowadza Komisja Odpowiedzialności Zawodowej na wniosek Ministra Sprawiedliwości lub wojewody.

2. Podmiot, który zlecił tłumaczenie, może zwrócić się do Ministra Sprawiedliwości lub do wojewody o wystąpienie z wnioskiem o wszczęcie takiego postępowania.

3. Postępowanie toczy się z udziałem osoby, w stosunku do której jest prowadzone. Nieusprawiedliwione niestawiennictwo tej osoby nie wstrzymuje postępowania.

4. Osoba, o której mowa w ust. 3, może ustanowić obrońcę spośród tłumaczy publicznych, adwokatów lub radców prawnych.

Art. 25. 1. Po przeprowadzeniu postępowania Komisja Odpowiedzialności Zawodowej orzeka wobec tłumacza publicznego karę albo umarza postępowanie.

2. Orzeczenia Komisji Odpowiedzialności Zawodowej zapadają w formie uchwały.

Art. 26. 1. Od orzeczenia Komisji Odpowiedzialności Zawodowej tłumaczowi publicznemu oraz podmiotowi, który złożył wniosek o wszczęcie postępowania w sprawie odpowiedzialności zawodowej, przysługuje odwołanie do sądu apelacyjnego właściwego ze względu na miejsce zamieszkania tłumacza publicznego.

2. Od orzeczenia umarzającego postępowanie Minister Sprawiedliwości może wnieść odwołanie, chociażby nie złożył wniosku o wszczęcie postępowania w sprawie odpowiedzialności zawodowej.

3. Od prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie sądowe nie przysługuje kasacja.

Art. 27. Odpis prawomocnego orzeczenia o karze określonej w art. 21 ust. 2 pkt 4 organ, który je wydał, przesyła niezwłocznie Ministrowi Sprawiedliwości w celu skreślenia tłumacza publicznego z listy.

Art. 28. W sprawach nieuregulowanych stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.³⁾) dotyczące postępowania uproszczonego. Nie stosuje się przepisów o oskarżycielu prywatnym, powodzie cywilnym, przedstawicielu społecznym, o postępowaniu przygotowawczym oraz środkach przymusu, z wyjątkiem przepisów o karze pieniężnej.

Art. 29. 1. Minister Sprawiedliwości powołuje, w drodze zarządzenia, Komisję Odpowiedzialności Zawodowej z udziałem osób wskazanych przez Ministra Sprawiedliwości, ministra właściwego do spraw pracy oraz organizacje zrzeszające tłumaczy.

2. Członkom Komisji Odpowiedzialności Zawodowej przysługuje wynagrodzenie za udział w pracach tej Komisji oraz zwrot kosztów podróży i noclegów na zasadach określonych w przepisach dotyczących należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju.

3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, organizację Komisji Odpowiedzialności Zawodowej oraz wysokość wynagrodzenia jej członków w sposób zapewniający sprawność działania Komisji oraz uwzględniając zakres i nakład ich pracy wynikający z przeprowadzenia postępowania w sprawie odpowiedzialności zawodowej.

Rozdział 5

Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy przejściowe i końcowe

Art. 30. W dekrete z dnia 26 października 1950 r. o należnościach świadków, biegłych i stron w postępowaniu sądowym (Dz. U. Nr 49, poz. 445) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 1 w ust. 1 skreśla się wyraz „/tłumaczy/”;
- 2) w tytule rozdziału – Należności biegłych /tłumaczy/ – uchyla się wyraz „/tłumaczy/”;
- 3) w art. 9 w ust. 1-4, w art. 14 w ust. 1, w art. 15 w ust. 1 i 2, skreśla się użyty w odpowiedniej liczbie i przypadku wyraz „/tłumacze/”.

Art. 31. W ustawie z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2003 r. Nr 159, poz. 1548) w art. 24 w ust. 1 dodaje się pkt 4 w brzmieniu:

„4) tłumaczy publicznych”.

Art. 32. W ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070 i Nr 154, poz. 1787):

1) w tytule rozdziału 6 skreśla się wyrazy „i tłumacze przysięgli”;

2) art. 157 otrzymuje brzmienie:

„Art. 157. § 1. Prezes sądu okręgowego ustanawia biegłych sądowych i prowadzi ich listę.

§ 2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, tryb ustanawiania biegłych sądowych, pełnienia przez nich czynności oraz zwalniania ich z funkcji. W tym samym trybie Minister Sprawiedliwości może również określić szczegółowe zasady powoływania i działania zespołów biegłych sądowych.”.

Art. 33. Czynności przewidziane w odrębnych przepisach dla tłumaczy przysięgłych z dniem wejścia w życie ustawy wykonują tłumacze publiczni.

Art. 34. 1. Osoby, które uzyskały uprawnienia tłumacza przysięgłego na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 8 czerwca 1987 r. w sprawie biegłych sądowych i tłumaczy przysięgłych (Dz. U. Nr 18, poz. 112 oraz z 2001 r. Nr 1, poz. 10), stają się tłumaczami publicznymi w znaczeniu tej ustawy pod warunkiem wpisu, na swój wniosek, na listę tłumaczy publicznych, o której mowa w art. 6 ust. 2, w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

2. Do wniosku, o którym mowa w ust. 1, tłumacz przysięgły załącza także zaświadczenie, wydane przez prezesa sądu, przy którym został ustanowiony, potwierdzające okoliczności ustanowienia tłumaczem przysięgłym.

3. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do tłumaczy przysięgłych z języka migowego.

Art. 35. Osoby, o których mowa w art. 34 ust. 1, mogą wykonywać czynności tłumacza publicznego oraz posługiwać się dotychczasowymi pieczęciami tłumacza przysięgłego, do czasu wpisu na listę tłumaczy publicznych oraz uzyskania pieczęci tłumacza publicznego, nie dłużej jednak niż w okresie 2 lat od dnia wejścia w życie ustawy.

Art. 36. W terminie 3 miesięcy od wejścia w życie ustawy Minister Sprawiedliwości powoła Komisję, o której mowa w art. 3.

Art. 37. Do obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej przepisy ustawy stosuje się z dniem uzyskania przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej.

Art. 38. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

¹⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1997 r. Nr 128, poz. 840, z 1999 r. Nr 64, poz. 729 i Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 48, poz. 548, Nr 93, poz. 1027 i Nr 116, poz. 1216, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 oraz z 2003 r. Nr 111, poz. 1061.

- ²⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2000 r. Nr 60, poz. 703 i Nr 62, poz. 717, z 2001 r. Nr 11, poz. 82 i Nr 106, poz. 1149, z 2002 r. Nr 41, poz. 365, Nr 74, poz. 676, Nr 89, poz. 804, Nr 141, poz. 1178 i Nr 213, poz. 1803 oraz z 2003 r. Nr 84, poz. 774, Nr 137, poz. 1302 i Nr 162, poz. 1569.
- ³⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 50, poz. 580, Nr 62, poz. 717, Nr 73, poz. 852 i Nr 93, poz. 1027, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 i Nr 106, poz. 1149, z 2002 r. Nr 74, poz. 676 oraz z 2003 r. Nr 17, poz. 155, Nr 111, poz. 1061 i Nr 130, poz. 1188.

UZASADNIENIE

Inspiracją do unormowania statusu tłumaczy, w akcie prawnym rangi ustawowej, były dyskusje, w których akcentowano potrzebę zinstytucjonalizowania zawodu tłumacza publicznego.

Funkcjonujący obecnie tłumacze przysięgli są ustanawiani na podstawie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 8 czerwca 1987 r. w sprawie biegłych sądowych i tłumaczy przysięgłych (Dz. U. Nr 18, poz. 112, z późn. zm.) na potrzeby organów wymiaru sprawiedliwości i organów ścigania. Z tego powodu szczegółowa regulacja takich kwestii jak organizacja i funkcjonowanie zawodu tłumacza oraz ustalanie stawek wynagrodzenia dla tłumaczy – została przypisana Ministrowi Sprawiedliwości. Stąd również kompetencje do stwierdzenia kwalifikacji do wykonywania czynności tłumacza przysięgłego przyznano prezesom sądów okręgowych.

Jednakże szybko okazało się, że istnieje duże zainteresowanie zarówno społeczeństwa, jak i prawodawcy istnieniem tłumaczy, do których zaufanie jest zwiększone poprzez nadanie im uprawnień przez organ państwowy. W wyniku tego, jak wynika ze statystyk, tłumaczenia na rzecz instytucji wymiaru sprawiedliwości stanowią obecnie tylko około 10 % wszystkich zleceń realizowanych przez tłumaczy przysięgłych. Pozostałą część, a więc około 90% tłumacze przysięgli wykonują na rzecz innych podmiotów.

Stąd projektowana ustawa zrywa z dotychczasowym pojęciem tłumacza przysięgłego, jako podmiotu wykonującego – z założenia – tłumaczenia na potrzeby sądu, prokuratora czy Policji. Opiera się ona na założeniu, że zawód tłumacza publicznego jest zawodem

wolnym, wykonywanym na rzecz całego społeczeństwa. Projekt ustawy zmienia również organ właściwy do nadawania uprawnień tłumaczom publicznym z sądów – powołanych do zupełnie innych celów – na Państwową Komisję Egzaminacyjną, złożoną z fachowców i powołaną przez Ministra Sprawiedliwości.

W projekcie powierza się temu właśnie organowi podejmowanie decyzji, przede wszystkim w sprawie zawieszenia tłumacza publicznego w wykonywaniu czynności (art. 11), skreślenia z listy tłumaczy publicznych (art. 12).

Za takim rozwiązaniem przemawia konieczność koordynacji nadzoru nad wykonywaniem zawodu tłumacza publicznego.

Projekt ustawy daje możliwość wykonywania zawodu tłumacza publicznego nie tylko osobom mającym obywatelstwo polskie, ale także obywatelom państw – członków Unii Europejskiej oraz na zasadach wzajemności obywatelom innych państw (art. 3 pkt 1), z tym że przepisy ustawy stosowane byłyby do obywateli Unii Europejskiej z chwilą uzyskania przez Polskę członkostwa w tej organizacji (art. 34).

W świetle projektu ustawy, tłumaczem publicznym może być osoba, która – oprócz cech o charakterze etycznym, a zwłaszcza niekaralności za przestępstwo umyślne, przestępstwo skarbowe lub za nieumyślne przestępstwo przeciwko bezpieczeństwu obrotu gospodarczego (art. 2 ust. 1 pkt 4), ukończyła studia wyższe na kierunku filologia lub inne studia wyższe, pod warunkiem jednakże ukończenia, w drugim wypadku, podyplomowych studiów w zakresie tłumaczenia. Katalog przestępstw, za które skazanie dyskwalifikuje osoby pretendujące do zawodu tłumacza publicznego, uwzględnia zrozumiałe oczekiwania, by zawód ten wykonywały osoby spełniające podstawowe obowiązki wobec państwa i wykazujące należyty stosunek do reguł obrotu gospodarczego.

Rozważana była jeszcze inna możliwość otwarcia drogi do zawodu, mianowicie odbycie aplikacji u tłumacza publicznego. Zrezygnowano jednak z tej koncepcji, gdyż samo odbycie takiej aplikacji nie dawałoby gwarancji znajomości języka na odpowiednio wymaganym poziomie, a poza tym należy uznać za zbędne wprowadzanie dla osób, które nie ukończyły kierunku filologicznego, alternatywnej, wobec studiów podyplomowych z zakresu tłumaczenia, drogi dochodzenia do kształtowanego zawodu.

Kandydat spełniający wymienione wymagania przystępowałby do egzaminu przed Państwową Komisją Egzaminacyjną, powoływaną przez Ministra Sprawiedliwości, w skład której wchodziłyby osoby posiadające gruntowną wiedzę z zakresu języków obcych i technik tłumaczeniowych (art. 3).

Zdanie egzaminu skutkowałoby nabyciem uprawnień do wykonywania zawodu tłumacza publicznego, potwierdzonym świadectwem wydanym przez właściwego ministra (art. 5 ust. 2). Do nabycia prawa wykonywania zawodu konieczne byłoby dodatkowo złożenie ślubowania oraz wpis na listę tłumaczy publicznych.

Wspomnianą listę prowadzić będzie Minister Sprawiedliwości (art. 6 ust. 1), który raz w roku będzie ją publikował (art. 9 ust. 1). W toku prac nad projektem ustawy rozważano powierzenie prowadzenia list wojewodom, ale ostatecznie zdecydowano się na wprowadzenie jednej, centralnej listy. Przemawia za tym to, że w erze łatwego i szybkiego porozumiewania się prawdopodobnie wielu tłumaczy będzie działać na terenie więcej niż jednego województwa, a wielu klientów będzie korzystać z usług tłumaczy z innych regionów kraju, szczególnie w zakresie rzadziej używanych języków. W celu łatwiejszego dostępu do listy, nałożono na wojewodów obowiązek nieodpłatnego udostępniania listy do powszechnego wglądu w miejscu do tego przeznaczonym w siedzibie i godzinach pracy urzędu (art. 9 ust. 2). Przewiduje się również udostępnienie listy tłumaczy publicznych w Biuletynie Informacji Publicznej (art. 10). Wprowadzenie instytucji zawieszenia w wykonywaniu zawodu tłumacza publicznego (art. 11) jest logiczną konsekwencją rezygnacji z obowiązującej obecnie zasady ustanawiania tłumaczy przysięgłych na określony, pięcioletni okres, dzięki czemu wyklucza się z zawodu osoby, które faktycznie przestały wykonywać funkcję tłumacza i nie są zainteresowane jej wykonywaniem.

Wprowadzenie wymienionej instytucji umożliwi zawieszenie w wykonywaniu czynności, a później skreślenie z listy, tłumaczy, którzy nie wykonują zawodu oraz nie wykazują zainteresowania jego wykonywaniem. Proponuje się wprowadzenie fakultatywnego zawieszania, gdyż w przypadku języków rzadkich często może się zdarzyć, że tłumacz nie wykonuje czynności przez okres dłuższy niż 3 lata, z przyczyn od siebie niezależnych.

Należałoby przy tym zauważyć, że skreślenie tłumacza z listy nie uniemożliwia tłumaczowi powtórnego starania się o wpis na listę, jeżeli będzie on ponownie zainteresowany wykonywaniem zawodu tłumacza publicznego.

Ponadto dodano w ustawie nowy przepis, który zobowiązuje wojewodę sprawującego kontrolę nad działalnością tłumaczy publicznych do informowania właściwego ministra o przypadkach stwierdzenia niewykonywania czynności tłumacza publicznego przez okres dłuższy niż 3 lata.

Racją całej instytucji jest przede wszystkim interes odbiorców usług tłumaczy publicznych.

Wykonywanie zawodu tłumacza publicznego wymaga stałego doskonalenia kwalifikacji zawodowych (art. 14 pkt 3) ze względu na szybki rozwój wszystkich języków naturalnych. Dlatego powinno się również eliminować sytuację, w której tłumacz nie będzie mógł wykonywać rzetelnie swojego zawodu z powodu nieznaności nowego słownictwa oraz struktur gramatycznych.

Jeżeli w pewnej sytuacji tłumacz publiczny nie będzie w stanie wykonywać swoich obowiązków, np. wykonania tłumaczenia na polecenie sądu, z powodu niewypełniania obowiązku doskonalenia kwalifikacji zawodowych, to może ponieść odpowiedzialność zawodową. Przesłanką odpowiedzialności będzie wówczas niewypełnianie obowiązku doskonalenia zawodowego, a czasem popełnienia czynu będzie data niewykonania czynności z tej przyczyny.

Istotnym rozwiązaniem wprowadzonym przez projektowaną ustawę jest to, że wybór przez sąd, prokuratora, Policję albo organ administracji publicznej tłumacza publicznego do wykonania tłumaczenia normuje się jako czynność faktyczną. Wskazany tłumacz publiczny nie mógłby jednak odmówić tłumaczenia wymienionym organom, chyba że zaistniałyby przyczyny uzasadniające odmowę, określone przepisami regulującymi postępowanie przed tymi organami (art. 15). W trakcie konsultacji społecznych pojawiły się opinie prezentowane przez przedstawicieli tłumaczy przysięgłych, że nie powinno ustanawiać się obowiązku tłumaczenia na wnioski wymienionych organów. Wydaje się jednak, iż nie istnieją żadne przesłanki uzasadniające traktowanie tłumaczy w sposób wyjątkowy, inny niż pozostałych

biegłych, a w niepodważalnym interesie całego społeczeństwa leży możliwie szybkie przeprowadzenie postępowania przed wskazanymi organami.

Na poświadczonych tłumaczeniach i odpisach pism przewiduje się odnotowywanie pozycji, pod którą wpisano daną czynność, w prowadzonym przez tłumacza publicznego repertorium (art. 18 ust. 2).

Przepis art. 18 ust. 1 projektu zobowiązuje tłumaczy publicznych do posługiwania się pieczęcią urzędową przy dokonywaniu czynności wymienionych w tym przepisie. Tłumacze publiczni będą używali pieczęci bez godła państwa, za czym przemawia dotychczasowa regulacja oraz przepisy dekretu z dnia 7 grudnia 1955 r. o godle i barwach Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oraz o pieczęciach państwowych (Dz. U. Nr 47, poz. 314, z późn. zm.).

Kontrolę nad działalnością tłumaczy publicznych sprawowałiby wojewodowie, właściwi ze względu na miejsce zamieszkania tłumacza publicznego, w zakresie prawidłowości i rzetelności prowadzenia repertoriów oraz pobierania wynagrodzenia określonego w obowiązujących przepisach (art. 20).

Rozdział 4 projektowanej ustawy reguluje kwestie związane z odpowiedzialnością zawodową tłumaczy. Odpowiedzialność ta zachodziłaby wtedy, gdy tłumacz publiczny nie wypełniałby zadań nałożonych na niego z mocy ustawy albo wykonywałby te zadania nienależycie lub nierzetelnie (art. 21 ust. 1).

Zgłaszane pod adresem tłumacza publicznego zarzuty o charakterze merytorycznym podlegałyby rozpatrzeniu przez Komisję Odpowiedzialności Zawodowej, na wniosek Ministra Sprawiedliwości lub wojewody. Podmiot, który zlecił tłumaczenie, będzie mógł zwrócić się do wymienionych organów z wnioskiem o wszczęcie takiego postępowania (art. 24 ust. 1).

Postępowanie będzie się toczyć z udziałem osoby, w stosunku do której jest prowadzone, z tym jednak, że nieusprawiedliwione niestawiennictwo tej osoby nie będzie wstrzymywało postępowania.

Na podstawie wyników postępowania Komisja Odpowiedzialności Zawodowej orzeka wobec tłumacza publicznego karę z katalogu kar wymienionego w art. 21 ust. 2 albo umarza postępowanie (art. 25 ust. 1). Zapewniona została sądowa kontrola orzeczeń Komisji Odpowiedzialności Zawodowej poprzez odwołanie do sądu apelacyjnego

właściwego ze względu na miejsce zamieszkania tłumacza (art. 26 ust. 1).

Postępowanie sądowe jest jednoinstancyjne, nie przewiduje się kasacji od prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie sądowe (art. 26 ust. 3).

W odniesieniu do postępowania przed Komisją Odpowiedzialności Zawodowej zrezygnowano ze zbędnego wprowadzenia do ustawy szczegółowych regulacji tego postępowania, poprzestając na odwołaniu do odpowiedniego stosowania przepisów Kodeksu postępowania karnego, w ramach określonych w art. 28.

Należy zauważyć, że w toku konsultacji społecznych część środowiska tłumaczy przysięgłych (choć były głosy temu przeciwne) proponowała utworzenie samorządu tłumaczy publicznych.

Przepis art. 17 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej wprowadza możliwość utworzenia samorządu zawodowego, mającego dwa zasadnicze cele. Po pierwsze, samorząd zawodowy ma reprezentować osoby wykonujące zawód zaufania publicznego. Do realizacji tego zadania nie jest konieczne tworzenie samorządu, gdyż tu doskonale sprawdzają się takie organizacje, jak stowarzyszenia czy związki zawodowe. Istotą tworzenia samorządu jest drugi konieczny element jego działania – sprawowanie pieczy nad należyтым wykonywaniem zawodu w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony.

Trzeba bowiem podkreślić, że przynależność do samorządu zawodowego jest obligatoryjna, a zatem jego istnienie narusza inne zasady wyrażone w Konstytucji, mianowicie przepis art. 20 stanowiący regułę, iż społeczna gospodarka rynkowa jest oparta na wolności działalności gospodarczej (z wyjątkiem zawartym w przepisie art. 22 dopuszczającym ograniczenie tej wolności, ale tylko ze względu na ważny interes publiczny) oraz przepis art. 65 zapewniający każdemu wolność wyboru i wykonywania zawodu oraz wyboru miejsca pracy.

Widać zatem, że Konstytucja dopuszcza tworzenie samorządu tylko i wyłącznie w szczególnych sytuacjach i dlatego przed utworzeniem nowego samorządu zawodowego należy dogłębnie rozważyć, czy jego istnienie jest konieczne.

Powszechnie przyjmuje się, że dany zawód zaufania publicznego powinien kształtować się oddolnie i w momencie, gdy w wyniku pewnego procesu historycznego, uzyska on tradycję, wyrażoną w sformalizowanej etyce zawodowej i taką pozycję społeczną, która

predestynuje go do przekazania mu pewnych obowiązków publicznych – ustawodawca może nadać mu ramy prawne samorządu zawodowego.

Należy podkreślić również inne przesłanki konieczne do utworzenia samorządu zawodowego. Przedstawiciele danego zawodu muszą podejmować działania służące realizacji zarówno interesu obywateli, jak i interesu publicznego. Ponadto korzystanie ze świadczeń przedstawicieli zawodu kwalifikującego się do nadania mu samorządności następuje zwykle w wypadku istnienia zagrożenia dla szczególnie ważnych dla obywatela dóbr, takich jak: życie, zdrowie, wolność, czy dobra osobiste.

Państwo, decydując się na utworzenie danego samorządu, zrzeka się na jego korzyść części swoich uprawnień publiczno-prawnych i dlatego musi mieć pewność, że samorząd osób wykonujących określony zawód zagwarantuje ochronę interesu publicznego.

Jednocześnie należy wskazać zagrożenia związane z istnieniem samorządu zawodowego, podnoszone nie tylko przez opinię publiczną, ale również przez Rzecznika Praw Obywatelskich, takie jak:

- tworzenie, nie zawsze korzystnej dla społeczeństwa, więzi solidarności zawodowej, skutkującej akceptacją nieetycznych zachowań członków samorządu,
- monopol usług przejawiający się możliwością wzrostu kosztów ich świadczenia oraz niekorzystnym wpływem na funkcjonowanie mechanizmu konkurencji rynkowej,
- zagrożenie ograniczenia dopuszczenia do zawodu nowych, nawet doskonale przygotowanych osób.

Biorąc pod uwagę powyższe argumenty, wydaje się, że utworzenie samorządu zawodowego dla właściwie nowo kreowanego zawodu tłumacza publicznego jest zdecydowanie przedwczesne. Nie wyklucza to oczywiście możliwości utworzenia takiego samorządu w przyszłości, kiedy okaże się, że zawód tłumacza publicznego okrzepł na tyle i uzyskał taką pozycję społeczną, iż państwo powinno przekazać mu część swojego władztwa publicznego. Stałoby się tak, kiedy samorząd gwarantowałby lepsze sprawowanie pieczy nad wykonywaniem zawodu w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony, niż same państwo.

Podobnie jak w przypadku nieutworzenia samorządu zawodowego, świadomie zaniechano uregulowania w projektowanej ustawie statusu tłumaczy w zakresie języka migowego oraz innych systemów komunikacji niebędących językami naturalnymi.

W przeciwieństwie do tłumaczy z języków naturalnych, na usługi których istnieje bardzo duże zapotrzebowanie społeczne, zwłaszcza ze strony przedsiębiorców, w przypadku tłumaczy z języka migowego, ich usługi są potrzebne głównie w kontaktach obywatela z państwem. Ten rodzaj kontaktów jest regulowany przepisami procesowymi zawartymi w Kodeksie postępowania administracyjnego, Kodeksie postępowania cywilnego, czy w Kodeksie postępowania karnego, przewidujących możliwość powołania biegłych. Ani z perspektywy kontaktów państwo – obywatel, ani obywatel – obywatel (przedsiębiorca) nie ma zatem potrzeby tworzenia zawodu tłumacza publicznego dla języka migowego. Przewiduje się, że do tłumaczy w zakresie języka migowego oraz innych systemów komunikacji niebędących językami naturalnymi będzie się stosowało przepisy powstającej aktualnie w Ministerstwie Sprawiedliwości ustawy o biegłych sądowych.

Wobec faktu, że sprawy tłumaczy publicznych, jako wyodrębnionego zawodu, nie były dotąd przypisane do żadnego działu administracji rządowej i wobec faktu, że projekt ustawy powierza Ministrowi Sprawiedliwości sprawowanie szeregu czynności, w tym nadzorczych w stosunku do tłumaczy publicznych, stało się konieczne wprowadzenie stosownej zmiany w ustawie o działach administracji rządowej, zaproponowanej w art. 31.

Jak wcześniej wspomniano, projekt ustawy daje możliwość wykonywania zawodu tłumacza publicznego nie tylko osobom mającym obywatelstwo polskie, ale także obywatelom państw – członków Unii Europejskiej oraz, na zasadach wzajemności, obywatelom innych państw. Obywatele państw członkowskich Unii Europejskiej, którzy nabyli w tych państwach, poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, kwalifikacje do wykonywania zawodu tłumacza publicznego, będą nabywać uprawnienia do wykonywania tego zawodu po uznaniu posiadanych kwalifikacji zgodnie z ustawą z dnia 26 kwietnia 2001 r. o zasadach uznawania nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej kwalifikacji do wykonywania zawodów regulowanych (Dz. U. Nr 87, poz. 954 z późn. zm.), z tym, że z uwagi na fakt, iż zawód tłumacza publicznego będzie zawodem specyficznie regulowanym, do zawodu tego nie będą miały w pełni

zastosowania normy systemu uznawania kwalifikacji, o których mowa w powołanej ustawie. Obywatel państwa członkowskiego Unii Europejskiej wykonujący zawód tłumacza publicznego w innym państwie członkowskim, chcąc wykonywać ten zawód w Polsce, będzie musiał złożyć z wynikiem pozytywnym egzamin na tłumacza publicznego i nie będzie mógł powołać się na uznanie kwalifikacji w celu zwolnienia z egzaminu.

Przedstawiony projekt jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Ocena Skutków Regulacji

1. Podmioty, na które akt oddziałuje

Przedmiotowy projekt reguluje zawód tłumacza publicznego, zatem oddziałuje głównie na grupę zawodową tłumaczy. Przewiduje się, iż dotychczasowi tłumacze przysięgli, po zachowaniu określonych wymagań formalnych, staną się tłumaczami publicznymi.

Aktualnie jest ustanowionych ok. 10 500 tłumaczy przysięgłych z 50 języków, z czego ok. 8 700 z języków: niemieckiego (ok. 3500), angielskiego (ok. 2200), rosyjskiego (ok. 1750) i francuskiego (ok. 1250).

Ponadto, projektowana ustawa będzie oddziaływać na podmioty korzystające z usług tłumaczy. Wśród nich mogą być wszyscy obywatele, ale przede wszystkim przedsiębiorcy, korzystający z tłumaczeń w obrocie gospodarczym.

Przedstawiana regulacja dotyczy również sądów, organów ścigania oraz organów administracji publicznej w zakresie korzystania w postępowaniach przed tymi organami prowadzonymi na podstawie ustawy – ze świadczeń tłumaczy.

2. Konsultacje społeczne

Projekt ustawy został umieszczony na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości oraz przesłany w celu zaopiniowania do organizacji skupiających tłumaczy. Swoje opinie przesłały:

- 1) Polskie Towarzystwo Tłumaczy Ekonomicznych, Prawniczych i Sądowych,
- 2) Polski Związek Głuchych,
- 3) Ośrodek Badań i Studiów Przekładowych Uniwersytetu Łódzkiego.

Ponadto, zgłoszono kilka uwag i wątpliwości drogą elektroniczną na adres podany na stronie internetowej, a projekt ustawy był przedmiotem artykułów prasowych, aby wskazać obszerny artykuł dr Bogusława Zajęca pod tytułem „Z polskiego na brajla”, który ukazał się dnia 25 lipca 2003 r. w „Rzeczpospolitej”.

Kierunek projektowanej regulacji spotyka się z pozytywną reakcją środowiska tłumaczy przysięgłych.

3. Wpływ na sektor finansów publicznych oraz wskazanie źródeł finansowania

Wejście w życie ustawy o tłumaczach publicznych spowoduje skutki finansowe dla budżetu państwa w rozumieniu art. 31 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2002 r. Nr 15, poz. 148 z późn. zm.). Skutki te będą się wiązać w szczególności z:

- 1) kosztami wynagrodzenia dla 11 członków Państwowej Komisji Egzaminacyjnej oraz konsultantów (art. 3 ust. 9) – 86 000 zł do 90 000 zł,
- 2) kosztami obsługi biurowej Komisji (art. 3 ust. 8) – ok. 25 000 zł,
- 3) kosztami prowadzenia listy tłumaczy publicznych (art. 6 ust. 1 i nast.) – ok. 18 000 zł,
- 4) kosztami wynagrodzenia i obsługi Komisji Odpowiedzialności Zawodowej (art. 29) – 190 000 zł do 200 000 zł.

Łącznie zatem szacowana roczna kwota wydatków związanych z wejściem w życie ustawy wynosi około 320 000 zł – 330 000 zł. Wydatki te będą musiały zostać pokryte z budżetu państwa w ramach środków określonych dla części 37 „Sprawiedliwość” w ustawie budżetowej na 2004 r. przez dokonanie przeniesień wydatków w ramach danej części i działu budżetu państwa, kosztem ograniczenia wydatków na inne cele. Ponadto, w niewielkim zakresie, tj. zabezpieczającym potrzebne etaty i odpowiadające im wynagrodzenia na cele zapewnienia obsługi kadrowej sekretariatu Państwowej Komisji Egzaminacyjnej oraz Komisji Odpowiedzialności Zawodowej, w 2004 r. środki finansowe powinny pochodzić z rezerwy celowej dla państwowych jednostek budżetowych.

Należy także zauważyć, że koszty związane z organizacją egzaminu zostaną poniesione przez kandydatów na tłumacza publicznego. Proponuje się opłatę egzaminacyjną w kwocie 600 zł. W chwili obecnej nie jest znana liczba osób, które przystąpią do egzaminów na tłumacza publicznego, stąd oszacowanie dochodów budżetowych z tego tytułu w chwili obecnej nie jest możliwe.

4. Wpływ na rynek pracy

Projekt nie wpłynie znacząco na rynek pracy, aczkolwiek uporządkuje jeden z jego sektorów. Rozszerza on krąg osób, którym uprawnienia do tłumaczenia nadaje państwo. Na podstawie aktualnego stanu prawnego tłumaczami mogą zostać jedynie absolwenci filologii. W świetle projektowanych przepisów tłumaczami będą mogli zostać również absolwenci innych kierunków, ale pod warunkiem ukończenia studiów podyplomowych z zakresu tłumaczeń. Dzięki takiej regulacji tłumaczami zostanie grupa osób doskonale do tego przygotowanych, której aktualne przepisy uniemożliwiają pełnienie funkcji tłumacza przysięgłego.

5. Wpływ na konkurencyjność gospodarki

Przedmiotowy projekt wpłynie na zwiększenie konkurencyjności gospodarki, przez zwiększenie konkurencji na rynku tłumaczeń. Zwiększony zostanie wydatnie krąg podmiotów uprawnionych do tego, aby zostać tłumaczem publicznym, a jednocześnie zostaną podniesione wymagania kwalifikacyjne dla kandydatów do zawodu. Wszystkie osoby zainteresowane tym zawodem będą musiały zdać egzamin państwowy, co dotychczas nie było wymagane. Dzięki temu zostanie podniesiony poziom tłumaczeń, co jest niezmiernie ważne dla obrotu gospodarczego.

Aktualnie wynagrodzenia tłumaczy są kształtowane przez Ministra Sprawiedliwości. Po wejściu ustawy w życie ceny usług na rynku tłumaczeń będą kształtowane przez prawa podaży i popytu, a Minister Sprawiedliwości będzie określał jedynie wynagrodzenie dla tłumacza za czynności wykonywane na żądanie sądu, prokuratora, Policji oraz organów administracji publicznej.

6. Wpływ na sytuację i rozwój regionalny

Przedmiotowa regulacja nie wpłynie na sytuację i rozwój regionalny.

**URZĄD
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ**

MINISTER
Prof. dr hab. Danuta Hübner

Min. D11- 4226 /03/10PE/as

Warszawa, 16.02. 2003 r.

Pan
Aleksander Proksa
Sekretarz Rady Ministrów

Opinia o zgodności projektu ustawy o tłumaczach publicznych, z prawem Unii Europejskiej, wyrażona na podstawie art. 2 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Komitecie Integracji Europejskiej (Dz. U. Nr 106, poz. 494) przez Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej, Minister Danutę Hübner, działającą z upoważnienia Przewodniczącego Komitetu Integracji Europejskiej.

Szanowny Panie Premierze,

W związku z przedstawionym projektem ustawy o tłumaczach publicznych (pismo nr RM-10-208-03), pozwalam sobie wyrazić następującą opinię:

- I. Celem przedstawionego projektu ustawy jest unormowanie statusu tłumaczy w akcie prawnym rangi ustawowej. W obecnym stanie prawnym funkcjonuje zawód tłumaczy przysięgłych, uregulowany na podstawie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 8 czerwca 1987 roku w sprawie biegłych sądowych i tłumaczy przysięgłych (Dz.U. z 1987 r. Nr 18, poz. 112). Założeniem projektu ustawy jest ujęcie w ramy prawne zawodu tłumacza publicznego, który świadczy swoje usługi nie tylko na rzecz organów ochrony prawnej, ale również na rzecz szeroko rozumianego społeczeństwa.
- II. Oceniając projekt ustawy z punktu widzenia zgodności z prawem wspólnotowym, należy przede wszystkim stwierdzić, że prawo to nie zawiera norm regulujących w sposób specyficzny zawodu tłumacza publicznego. W celu stwierdzenia zgodności przedłożonego projektu z prawem wspólnotowym właściwym jest zatem rozpatrzenie jego postanowień z perspektywy postanowień ogólnych norm wspólnotowego porządku prawnego, czyli Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (TWE) i ewentualnie przepisów wspólnotowego prawa wtórnego dotyczących swobodnego

przepływu osób i uznawania kwalifikacji. Analizie należy poddać następujące zagadnienia:

1. Kwestię dopuszczenia do wykonywania zawodu tłumacza publicznego obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej
2. Wymóg znajomości języka polskiego
3. Kwestię ewentualnego uznania kwalifikacji do wykonywania zawodu tłumacza publicznego, uzyskanego w innym państwie.

III. Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 37 projektowanej ustawy, z dniem uzyskania przez Polskę członkostwa w Unii Europejskiej zawód tłumacza publicznego w Polsce będą mogli uprawiać również obywatele innych, poza Polską państw członkowskich Unii Europejskiej. Ewentualne wyłączenie z art. 39 ust. 4 TWE nie będzie zatem stosowane wobec osób chcących wykonywać zawód tłumacza publicznego. Taki wybór projektodawcy należy ocenić pozytywnie, po pierwsze ze względu na zasadę wąskiej interpretacji wyjątku wynikającego z art. 39 ust. 4 TWE, która jest podkreślana w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich (np. orzeczenie w sprawie C – 149/79 *Komisja v. Belgia*). Po drugie – ze względu na dopuszczenie obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej do wykonywania zawodu adwokata i radcy prawnego (ustawa z dnia 5 lipca 2002 roku o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2002 Nr 126, poz. 1069)).

IV. Odnosząc się do kwestii wskazanej powyżej w punkcie 2, należy zauważyć, że zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 2 projektu, tłumacz publiczny musi znać język polski. Wymóg ten mógłby być postrzegany za środek pośredniej dyskryminacji ze względu na przynależność państwową na podstawie art. 39 ust. 2 TWE. Ze względu jednak na specyfikę czynności świadczonych przez tłumacza publicznego postanowienie projektowanej ustawy mieści się w granicach dopuszczalności stosowania wymogu językowego, wynikających ze wspólnotowego prawa pochodnego (art. 3 ust. 1 rozporządzenia 1612/68 w sprawie swobody przepływu pracowników we Wspólnocie (Dz. Urz. WE nr L 257, 19.10.1968) i orzecznictwa (orzeczenie w sprawie C-376/87 *Groener*, orzeczenie w sprawie C-424/97 *Haim*)).

- V. Przechodząc do kwestii wskazanej powyżej w punkcie 3 należy zauważyć, że zgodnie z konstrukcją przyjętą w projektowanej ustawie, osoba pragnąca wykonywać zawód tłumacza publicznego musi złożyć z wynikiem pozytywnym egzamin na tłumacza publicznego. Obywatel państwa członkowskiego wykonujący zawód tłumacza publicznego w innym państwie członkowskim nie może powołać się na uznanie kwalifikacji w celu zwolnienia z egzaminu. Projekt ustawy w omawianym zakresie należy uznać za zgodny ze wspólnotowym porządkiem prawnym. Zawód tłumacza publicznego w Polsce jest bowiem specyficznym zawodem, tworzonym na podstawie i dla potrzeb polskiego porządku prawnego. Ze względu na specyfikę, do zawodu tłumacza nie mają w pełni zastosowania normy systemu uznawania kwalifikacji.
- VI. W konkluzji pozwalam sobie stwierdzić, iż Projekt ustawy o tłumaczach publicznych jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Z poważaniem,

Z up. Sekretarza Państwa
Integracji Europejskiej

PODSEKRETARZ STANU
F a b e r 2 0 1 6

Do uprzejmej wiadomości:

Pan Grzegorz Kurczuk
Minister Sprawiedliwości

Pan Marek Sadowski
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Sprawiedliwości